

ความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมต่อ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี (เพิ่มมาตรา ๒๐ ตรี))

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีหลักการสำคัญคือ (๑) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี (ร่างมาตรา ๒๐ ตรี วรรคหนึ่ง) (๒) กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอม (ร่างมาตรา ๒๐ ตรี วรรคสอง) และ (๓) กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความ (ร่างมาตรา ๒๐ ตรี วรรคสาม) สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมประเด็นปฏิรูปที่ ๒ การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. เป็นทางเลือกให้แก่ผู้ที่มีกรณีพิพาทใช้เป็นช่องทางในการยุติข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดี โดยคู่กรณีสามารถร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้ประนีประนอมดำเนินการไกล่เกลี่ย และหากตกลงกันได้ก็อาจขอให้ศาลมีคำพิพากษายอมได้ทันที ทำให้ข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์สามารถยุติลงได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่ต้องมีการฟ้องร้อง ทั้งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะต้องสูญเสียในการต่อสู้คดี อันจะยังประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมยิ่งกว่า

๒. เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้เป็นช่องทางในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยลดขั้นตอนและข้อจำกัดทางกฎหมายในการยื่นฟ้องคดีตามปกติ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ ผู้ที่มีข้อพิพาทจะสามารถยื่นฟ้องคดีได้ต่อเมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายแพ่งหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นก่อน และต้องทำเป็นคำฟ้องเสนอต่อศาล ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการใช้สิทธิทางศาล ดังนั้น กลไกการระงับข้อพิพาทตามร่างมาตรา ๒๐ ตรี ซึ่งไม่มีข้อจำกัดตามมาตรา ๕๕ ดังกล่าว และไม่บังคับให้ต้องทำเป็นคำฟ้อง ซึ่งเป็นภาระต่อประชาชนค่อนข้างมาก จะเป็นการช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในคดีบางประเภท เช่น คดีครอบครัว หากกำหนดให้คู่กรณีต้องมายื่นฟ้องต่อศาลก่อน อาจทำให้คู่กรณีที่เป็บุคคลในครอบครัวเดียวกันยากที่จะกลับมาปรองดองสมานฉันท์หรือไกล่เกลี่ยกันได้อีก ดังนั้น กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดีตามร่างมาตรา ๒๐ ตรี จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

๓. เป็นมาตรการสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยหรือรับเรื่องร้องทุกข์ของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี ศูนย์ดำรงธรรม หรือหน่วยงานรับเรื่องร้องทุกข์อื่น ๆ อาจส่งเรื่องต่อหรือแนะนำให้ประชาชนผู้มีข้อพิพาทใช้ระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องตามร่างมาตรา ๒๐ ตรี เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันได้ อันเป็นการแก้ไขปัญหาคอนพิพาทโดยสันติและยั่งยืน นอกจากนี้ ยังช่วยให้ประชาชนผู้มีข้อพิพาทสามารถระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ได้อย่างรวดเร็วและตรงจุดโดยไม่ต้องเสียเวลาไปร้องเรียนหรือแจ้งความร้องทุกข์ยังหน่วยงานต่าง ๆ ก่อน

๔. ช่วยลดการแจ้งความร้องทุกข์คดีอาญา เนื่องจากประชาชนมีช่องทางระงับข้อพิพาทมากยิ่งขึ้น คือ กระบวนการไกล่เกลี่ย เมื่อคู่พิพาทสามารถไกล่เกลี่ยกันได้จึงทำให้การแจ้งความร้องทุกข์ลดลง

ความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

ต่อร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย มีความสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ การปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม โดยให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเจ้าพนักงานบังคับทางอาญา (Court Marshal) เพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น โทษปรับ โทษริบทรัพย์สิน การติดตามจับกุมผู้หลบหนีในชั้นพิจารณา และการบังคับตามสัญญาประกัน รวมถึงการสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว จึงเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. เนื่องจากในปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเกิดความล่าช้า และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมายอย่างแท้จริง ส่งผลให้คำพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับและกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประกอบกับเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีมีภารกิจอื่น ๆ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้หลบหนีได้อย่างทันทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากจำนวนหมายจับที่ค้างอยู่เป็นจำนวนมาก การจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะสนับสนุนให้มีการติดตามจับกุมผู้หลบหนีเพื่อนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนลดข้อครหาต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมายได้นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลยังสามารถช่วยดำเนินการติดตามจับกุมพยานที่หลบหนีหรือขัดขืนหมายจับ บุคคลที่ละเมิดอำนาจศาล ตลอดจนจับขังลูกหนีตามคำพิพากษา อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาทางแพ่งได้อีกด้วย

๒. เจ้าพนักงานตำรวจศาลยังเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ระบบอุปกรณ์ติดตามตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ (EM) ในการปล่อยตัวชั่วคราวตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากจะทำให้ศาลมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีได้อย่างทันทั่วถึง

๓. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในบริเวณศาล ตลอดจนการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้พิพากษาถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนและรักษาความเป็นอิสระของศาลไม่ให้ถูกข่มขู่คุกคามหรือแทรกแซง แม้ในปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับการสนับสนุนบุคลากรจำนวนหนึ่งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ก็มีข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรและคุณภาพ การจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะจะเป็นมาตรการสนับสนุนให้การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของศาลและผู้พิพากษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม นอกจากนี้ การจัดให้ศาลมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบ

เรียบง่ายและความปลอดภัยของศาลเองยังสอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระของศาลและหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ทำให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกข่มขู่คุกคามหรือแทรกแซงจากฝ่ายอื่น ในทำนองเดียวกับการที่รัฐสภาที่มีตำรวจรัฐสภาเป็นของตนเองเพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงจากฝ่ายอื่นเช่นเดียวกัน ส่วนรายละเอียดเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในชั้นปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายต่อไป